

લીંબડીમાં પોલીસ-રાજ

શાન્ત-સરવસ કાઢવા બદલ ચાર યુવકોની મંથરાતે ગિરફતારી: હંડે વસુલ કરવા ધરનાં
તાળાં તોડ્યાં: સ્ત્રી-શરીર ઉપરથી ધરેણાં લીંઘાં અને જંગલી લૂંટ ચલાવી: ગિરફતાર
શહેરીઓ પાસે જલમું દળણું દળાવ્યું: પ્રભએ પ્રત્યુત્તરમાં બીજું જંગી સરવસ કાઢ્યું:
પોલીસ સુપરિના લાડી ચલાવવા માટે નિષ્ફળ પડ્યા: યુવરાજના મહાજન તોડવાના
મેલા દાવ: જવાબમાં મહાજનનો મક્કમ વિરોધપત્ર: બે બોર્ડીંગો અને બે પ્રભકીય કન્યા
વિદ્યાલયો બંધ: લીંબડીમાં એક અઠવાડિયા થયા સાતમી સદીનું પોલીસ-રાજ પ્રવર્તે છે!

લીંબડીની પ્રભ સરસ તાકાત બતાવી રહી છે

પુસ્તિકા પહેલી.

કિંમત : એક આનો

ધા.પી.કે.

અમદાવાદ

૧૨૮૮

ગુજરાતી કૉપીરાઈટ-સંમુદાય

બ્રિટિશ માલેનો અહિંકાર

કરે.

મુંબાઈએ અહિંકાર સપ્તાહ ઉજવેલું. ગુજરાતભરમાં આવતી તા.
૨૧થી ૨૮ જુલાઈ સુધી ઉજવાય છે. આ સપ્તાહ માટે ખાસ
અહિંકાર ટીકાટો તૈયાર કરવામાં આવી છે.

ટપાલના દરેક કાગળ ઉપર
અહિંકાર ટીકીટ લગાવો

આ અહિંકાર ટીકાટો જોઈએ તેટલી સૌરાષ્ટ્ર કાર્યોદ્ધયમાંથી મળી
શકશે. અહિંકાર સપ્તાહ દરમિયાન કાઠિયાવાડમાંથી ટપાલની પેટીમાં
એક પણ કાગળ અહિંકાર ટીકાટ વિનાનો નહિ પડવો જોઈએ.

મુંદર પેકેટમાં પેક કરેલી ૧૦૦૦
અહિંકાર ટીકીટોના એક રૂપિયા

જથ્થાબંધ ખરીદનારે પત્રથી પૂછાવવું. આ ટીકાટો કાઠિયાવાડના
ગામેગામ વેચાવી જોઈએ. ટીકાટો સાધી મંગાવનારને વી. પી. થી
મોકલવમાં આવશે.

વ્યવસ્થાપક, સૌરાષ્ટ્ર : રાણપુર

ગુજરાત વિગ્રામીઠ ગ્રંથાલય

[ગુજરાતી લીપીરાશિટ વિભાગ]

અનુક્રમાંક ૧૧૨૮૮ વર્ગીક

પુસ્તકનું નામ હાંબડીમાં ખોલિશ રાજ

વિષય ૩૩૨૩૪ ને ઝાલ્લી : ૨૧.૫૩

લીંબડીમાં પોલીસ રાજ

[તા. ૬-૭-૩૦ના રવિવારથી તા. ૧૩-૭-૩૦ના રવિવાર સુધીના એક સપ્તાહમાં લીંબડીમાં પ્રવર્તેલા પોલીસ-રાજ દરમિયાન બનેલી રોમાંચક ઘટનાઓનો અહેવાલ]

[અમારા ખાસ પ્રતિનિધિ તરફથી]

હિન્દી પ્રજાને માંડેલા આખરી મુક્તિ સંગ્રામને પરિણામે લીંબડીના રાજમહેલમાં એવો ભય પેસી ગયો દેખાય છે કે લીંબડીની માદા જમીનદોસ્ત થઈ જવાની છે; એટલે અમુક કારણોથી રાજકોળમાંથી જાણે કારણ થઈને આજુ ઉપર વસેલા હાકાર સાહેબ દોષતસિંહજીના ગેરહાજરીમાં લીંબડીનું રાજસુકાન સંભાળનાર યુવરાજ દિગ્વિજયસિંહે પોતાને વ્યવસ્થા કરવા આંધળીયાં કર્યાં છે. ધંધુકા તાલુકામાં, જ્યાં શરા કાઢિયાવાડીઓ રવરાજ-સંગ્રામ ચલાવી રહ્યા છે ત્યાં, લીંબડીનો રાજપક્ષ સરકાર-પક્ષ કેવો હલકાઈભર્યો હિરસા પૂરી રહ્યો છે એ જાહેર વાત છે; એને પરિણામે ધંધુકા તાલુકા પ્રજા પરિપક્વમાં લીંબડીના રાજ્યતંત્રને એતવણી આપનારો ખાસ કરાર પસાર થયો અને લીંબડીની કલંક-ઠથા અનેક યુવકોએ સિફળતા પાણીમાં જાહેર કરી એ પણ એટલી જ જાહેર વાત છે પરંતુ રાજપક્ષ ઉપર એની કશી તાત્કાલિક અસર દેખાતી નથી. એ તો એનાં

આત્મચિન્તા નોતરનારાં અપકૃત્યો, ધંધુકા તાલુકામાં અને લીંબડીમાં ચાલુ જ રાખી રહ્યો છે.

સમાજધીનું આરશાહી ફરમાન

મારા આ અહેવાલપત્રમાં હું એક લીંબડીના બનાવોનું જ બયાન આપવા માંગું છું. લીંબડીના યુવરાજે, તેના ગુરૂદેવ જામ રણજીતને પત્રલે ચાલી, અથા મે મહિનાની આઠમી તારીખે સભાઓ અને સરખંડાની બંધી ફરમાવનારું આરશાહી ફરમાન કાઢેલું ફરમાનની જાહેરાત થયા પછી બીજો જ દિવસે, લીંબડીના મહાજનના ૪૦ જેટલા પ્રતિનિધિઓએ યુવરાજ પાસે જઈ, પ્રજાજનનો સાચો પરિચય કરાવી એ ફરમાન રદ કરાવેલું. 'સૌગંધ'ના મહાજન તરફથી, રાજમહેલમાં જ ધડાયેલો જે ખુલાસો તા. ૨૪મી મેના અંકમાં પ્રગટ કરાવવામાં આવ્યો છે તેમાં પણ તે વસ્તુનો નીચેના સ્વરૂપમાં સ્પષ્ટીકરણ થયેલું છે:

.....આવી સ્થિતિમાં વસ્તુતઃ એ કાયદો રદ છે એમ અમને જણાયાથી સંતોષ થતાં અમે એ આજુ બવાનું માંડી વાળ્યું હતું.

.....આ કાયદાની રૂએ કોઈને પકડવાની જરૂર પડે એવું ભાષણ થશે, તો પણ પોલીસ તેઓ નાખતારને (યુવરાજને) પૂછ્યા સિવાય કોઈને પકડશે નહિ અને તેવે વખતે પાતે મહાજનના ચાર આગેવાનોને ઘોલાવશે અને તેઓ બે ખાત્રી આપશે કે તેણે ભાષણ કરીને એ સખસ નહિ કરે, તો તેને છોડી દેશે. સરવસ કાઢવાં હોય તો પણ છુટ રહેશે.

આમ ખુદ મહાજનના સત્તાવાર ખુલાસામાં જાહેર થયું કે તમાઓ ભરવાની અને સરવસો કાઢવાની છુટ છે એટલે કે પેલા ઝારશાહી ફરમાનની ફરિયાદો રદ ગઈ છે.

ફરમાનની ફરિયાદો પછી—

આમ આ રીતે ફરમાન નીકળ્યા પછી એવીસ કલાકમાં જ death letter બની ગયું. પછી, લીંગડીમાં મુક્ત રીતે સરવસો નીકળતાં, હડતાલો પડતી અને જાહેર સભાઓ ભરાતી. પંડિત મોતીલાલજી કે એવા બીજા મોટા આગેવાનો પાડડ્યા ત્યારે સાર્વત્રિક હડતાલ પડી; લીંગડીના અગ્રણી પ્રગજન શ્રી. નાથાલાલ શાહ અને યુવક-આગેવાનો શ્રી. રસિકલાલ પારેખ અને ત્રીકમલાલ દોશી સાયરમવીના સ્વરામહેલમાં રીયાલ્યા, ત્યારે જુદાજુદા પડી અને જાહેર સભાઓ થતી. આ ઉપરાંત લીંગડીમાં અનેક વેળા સરવસો નીકળ્યાં. રાજ્યના કારભારીઓ એ

જાણતા હતા અને જોતા હતા; રાજ્યના જોવાં ગમતું ન હતું તે પણ તે જોઈ રહતા. તેની સામે વાંધો લીધો નહોતો. પ્રગજનો ખાખો અત્યાચાર હજારની જગજગ સંખ્યામાં તેમાં ભાગ લેતા હતા. એટલે કે કાયદો ફરિયાદો જ ગયો હતો, એ પરત્વે કોઈને કશી શંકા જ નહોતી.

અમલદારોનો ઉન્માદ

પરંતુ અમુક અમલદારોને આ નહોતું પાલવતું. યુવરાજ અને કારભારીના કાનોમાં હંમેશાં ઝેરનાં ટીપાં રેડવાનું ચાલુ હતું. બીજી પાસ પ્રજાની એકતા તોડવાના પ્રયત્નો પ્રવાસ પણ ચાલુ હતા. ગતિવાર અમુક માણસોને તોડવાનું, દબાડવાનું ચાલુ હતું. 'લીંગડીનું' અત્યારનું મહાજન એ સાચું મહાજન છે નહિ, લીંગડીમાં મહાજનના નામે વલ્લિક કોમ તરફથી રાજદારી ચળવળ કરવામાં આવે છે, એવી મતલબનું લખાણ રાજમહેલમાં તૈયાર કરી જૂદી જૂદી ગાંઠિઓના માણસો પાંચ સદીઓ લેવાનું પણ શરૂ થયું. (એ આખું લખાણ અન્યત્ર આપવામાં આવે છે.) આ ઉપરાંત અમુક માણસો મારફત એવી વાત ફેલાવવામાં આવી કે પેલું સભાગૃહી અને સરવસપર્થીનું ફરમાન ફરીથી અમલમાં આવે છે, હવે સરવસ નીકળે તો લાડીઓ ચલાવવામાં આવશે અને માણસોને પાડવામાં આવશે. રાજપક્ષ તરફથી આવી વાત ફેલાવનારાઓએ એમ માન્યું કે શ્રી. નાથાલાલ શાહ, રસિકલાલ પારેખ, ત્રીકમલાલ દોશી વગેરે ગંલમાં ગયા છે, એટલે હવે કોઈ આવી બીક ખતાવાયા પછી સરવસ નહિ કાઢે.

રવિવારે સરઘસ નીકળ્યું

આથી જીવાનોમાં ખૂબ હિંચકેરણી ફેલાઈ. અધેડ વયના અને સમજી એવા બીજા પ્રજાઓમાં પણ ખૂબ ઉત્કાંઠા થઈ રહી. જીવાનોએ પોતાના મિલનસ્વાતંત્ર્યના અને વાણીસ્વાતંત્ર્યના હક્ક ઉપર રાજ્ય ફરી વાર હુમલો કરવા માંડે છે કે નહિ તે જોવા નક્કી કર્યું. રવિવારે (તા. ૧-૭-૩૦) અમેરીકાથી તાજા જ ફરેલા શ્રી. ત્રીકમલાલ શાહને અગ્રપદે રાખી જીવાનોએ સરઘસ કાઢ્યું. 'શિર જાવે તો જાવે, પર આઝાદી ધર આવે' એ ગીતની ધોળાવા સાથે સરઘસ આખા ગામમાં ફેર્યું. સરઘસ પૂરું થયું એટલે સભારથાને પહોંચ્યું ત્યારે સરઘસમાં ઓછામાં ઓછું બે હજાર માણસ હતાં. સરઘસની સાથે લાડીધારી પોલીસ બ્લોકા મેંએ ફરી રહેલા હોવા છતાં, અને ડરામણીના અને દમદારીના જૂઠા જૂઠા પ્રયત્નો થયા હોવા છતાં, સરઘસ પ્રશંસનનીય નીડરતાપૂર્વક અને અનુકરણીય શાન્તિથી પૂરું થયું. સરઘસ પૂરું થતાં પાંચ હજાર માણસોની જાહેર સભા થઈ. તેમાં શ્રી. ત્રીકમલાલ શાહે 'પ્રજાતા પ્રાથમિક અધિકારો ઉપર કોઈ રાજ-સનાથી પણ તરાપ મારી શકાય નહિ અને એવી તરાપ પડે તો કોઈ પાણીદાર પ્રજા એ સિતમ નીચી મુંડીએ 'ખરદાસ કરે જ નહિ' એ સૂત્ર પ્રજાને સમજાવ્યું. અપૂર્વ ઉત્સાહનાં દરેયો વચ્ચે સભા પૂરી થઈ.

કાળી રાતે ધરપકડ

આ સરઘસ અને જાહેર સભાથી દરબારી કચુતરખાનામાં ખૂબ ફફટ થયો. પ્રજામાં આવેલી જાગૃતિ એ સત્તાધીશોની નિદ્રાને હણી નાંખી. પ્રજાને કેમ દાખી દેવી-એ પ્રકારની વિચારણા

થવા માંડી. આખરે મંગળવારની રાતે ત્રણ વાગે પોલીસે (૧) ગાંધી ચીમનલાલ મોહન, (૨) કાપડીયા ધીરજલાલ સુનીલાલ, (૩) સુનીલાલ સુખલાલ, અને (૪) મણિલાલ મગનલાલ કોઠારીની ધરપકડ કરી. તેમને પકડીને જેલમાં લઈ ગયા. જેલમાં સવારના પહોરમાં એ ચારે ભાઈઓને પોલીસ સુપરીન્ટેન્ડેન્ટ શ્રી. નાર-લાએ ફેંસલો સંભળાવી દીધી કે 'તમારામાંથી દરેકનો ફા. પાંચસો પાંચસો દંડ કરવામાં આવે છે.' જીવાનોએ દંડ ભર-ગની તત્કાળ ના સુણાવી દીધી.

દંડ ઉપરાંત દળવાની સજા

આ દંડ ઉપરાંત આ ચારે ભાઈઓને સવારમાં બહુ સાફ કરવા અને દળવા આપ્યા. આ ચારમાં ભાઈ મણિલાલની ઉંમર તો માત્ર ચૌદ વર્ષની જ હતી, છતાં પણ તેમને દળવાની સજા ફરમાવવામાં આવી. પેલા ભાઈઓએ દળવા સામે સખત વાધો લીધા. પણ સત્તાના નશામાં ચક્રચૂર બનેલા અમલદારે એ વિરોધ ન સાંભળ્યો. તેમણે ફરમાન છોડ્યું કે 'તમારે દળવું જ પડશે. આ દીવાલોમાં અમારી આજ્ઞા ઉઠાવવી જ પડશે.' પેલા ભાઈઓએ ફરી વિરોધ કર્યો કે 'અમે ખાવા જ છચ્છતા નથી, ખાવું હશે તો અમારા ઘેરથી મંગાવીશું. અમારી પાસે દળવાની મજૂરી શા માટે કરાવો ફા!' ફરી વાર સનાયીશનો હુકમ છૂટ્યો કે 'દળવું જ પડશે.' આખરે એ ચારે ભાઈઓને ફરજિયાત દળવું પડ્યું. ચૌદ વર્ષના બાળક મણિલાલને પણ ઘંટી અલાવવી પડી. ઝાંડળની જેમ કદાચ પાસે ઘંટીમાં રેતી ન પીસાવી-એટલું જોખું રહ્યું.

હાહાકાર, હાહાકાર અને ફરિયાદ સરખસ

ચાર ભાષાઓને કાળી રાતે ઉઠાવી ગયાના ખખર બુલવાયે સવારમાં પડતાં ગમમાં હાહાકાર બોલી ગયો. આખા ગામમાં એકાએક સખત હડતાલ પડી. રાજ્યની આ બેદુકમીના જવાબમાં મુવકા અને મુવતીઓએ ફરી વાર સરખસ ઠાઠવાતું કરાવ્યું. ત્રણ હજાર સ્ત્રીપુરુષો સૌ. ચંપાબહેન ત્રીકમલાલ શાહની સરહારી નીચે સરખસ રૂપે જેલ જવા ઉપડ્યા. જેલથી થોડે દૂર પહોંચ્યા ત્યાં લાડીધારી પોલીસની ફોજ સાથે પોલીસ સુપરિ. મી. નાફલા ત્યાં આવી પહોંચ્યા. તેમણે પણ હાથમાં તથાં રાખ્યો હતો. મી. નાફલાએ ગરાસીયા બોર્ડિંગના વિદ્યાર્થીઓને પણ લાડીઓ આપી તૈયાર કરેલા; તેમજ ભરવાડ, કોળી વગેરે જાતિઓમાંથી માણસોને બોલાવી લાડીઓ આપી પોલીસનું કામ કરવા ફરજ પાડેલી-ને કે એ કોમના મોટા ભાગે આવા કામ માટે આવવા સાફ ના પાડેલી, આ બધાને લોકોની કુંડલીવાળી મોટી ડાંગો આપવામાં આવી હતી. જ્યારે લોખંડીનું રાજ્ય ચાલ્યું જતું હોય અને ગમે તે ભોગે તેનું રક્ષણ કરવાની જવાબદારી મી. નાફલા ઉપર આવી પડી હોય એવી મી. નાફલાએ તૈયારીઓ કરી હતી.

સરખસને અટકાવવાના વ્યવસ્થા

આવી તૈયારી સાથે, જેલના દરવાજા પાસે મી. નાફલાએ સરખસને અટકાવવા હુકમ ફાટ્યો. સરખસ સરહારની આડાને વશ બતાવે રહ્યું. પછી મી. નાફલાએ ત્યાં એક લોંબી દોર અને તેની આમથ જે કોષ જશે તેની સામે લાડી ચલાવવામાં આવશે એમ ફરમાવ્યું અને પોલીસ

ત્યાં ખુરશી નાખીને બેઠા. સરખસ દરખાસ્તી હુકમ-જાગ કરવા માટે નહિ આવેલું, પરંતુ તે તો સરખસખંધીના કહેવાતા ફરમાનનો ભંગ કરવા અને ચાર બુલનોને પકડ્યા બહલ લોક-લાગણી વ્યક્ત કરવા આવેલું. એટલે મી. નાફલાની એક ખાલુ ત્રણ હજાર શાન્ત પ્રજાજનો બેઠા અને ખીજ ખાલુ લાડીધારી પોલીસ ઉભી. વચમાં ખુરશી ઉપર બેઠાં બેઠાં મી. નાફલાએ પોતાની જ હાંસી કરાવે એવા ઉન્માદભર્યા વચનો બોલવા માંડ્યા.

લાડી ચલાવવાની મુરાદ

આ છતાં સરખસની શાન્તિ અડગ હતી અને મી. નાફલાની લાડી ચલાવવાની મુરાદ કોષ રીતે પાર પડતી નહોતી. એટલે તેઓ મેજસ્ટ્રેટને ગમે તેમ સમજવી તેની પાસેથી લાડી ચલાવવાનો હુકમ લેવા મોટરમાં દોડ્યા. પણ મુન્સફ અમૃતલાલે સ્થળ ઉપર આવ્યા વિના અને રિપોર્ટ નજરે નેચા વિના એવો હુકમ આપવાની સાફ ના પાડી. એટલે મી. નાફલા ખીજ વખત તેમની પાસે દોડ્યા અને તેમને સ્થળ ઉપર લાજ આવ્યા. મુન્સફ પણ ખુરશી નાખીને વચ્ચે બેઠા. નાફલાએ તેમને ધણી ધણી રીતે સમજાવ્યા, પણ પેલી દોરેલી લીટીથી સરખસ જરા પણ આગળ ન વધે ત્યાં મેજસ્ટ્રેટ લાડી ચલાવવાનો હુકમ કેમ આપી શકે ?

ડો. કેશવલાલના ડોઢ

આ બધો વખત મી. નાફલાના સ્વભાવ અને વર્તનને ડોસ્ત બની ગયેલા તમીળી અધિકારી ડો. કેશવલાલ કે જે જેલ મેનેજર પણ છે તે વારંવાર હોસ્પિટલમાંથી આવતા હતા, તે નાફલાની મદદે દોડ્યા. પરંતુ મેજસ્ટ્રેટ ડોક્ટરને પણ ખરખારી

હીલું કે : 'આ બધા તો મરણીયા છે. તેમને લાડી બાગશે અને ભેઠી નીકળશે પછી તેમની સારવાર કરવા તમારી ઇસ્તીતાલમાં આટલા કેટલા છે ?' ડાક્ટરે જાંબા પડી ચાલતા થઈ ગયા. સરખસ આ બધું શાન્તિથી સાંભળી રહ્યું. પછી શ્રી નારણભાઈને યુવરાજ પાસેથી લાડી ચલાવવાનો હુકમ મેળવવા જાંબા નાંખી આવ્યા. પશુ તે પ્રયત્ન નિષ્ફળ ગયો. પછી માસ્ટરેટ આપ્યા ગયા; અને સરખસ પશુ મહાજન તરફથી મહત્વની સલાહરાઈ હોઈ તેડું આવતાં ત્યાં ગયું. શ્રી નારણભાઈ થસતા પોતાના માર્ગે પડ્યા.

પોલીસે ચલાવેલી ધોળે દિવસે લૂંટ

સવારના આઠ વાગ્યાથી અગીયાર વાગ્યા સુધી ગામલોક સરખસમાં રોકાયું હતું. દસ વાગ્યાથી મહાજન ઉત્પન્ન થયેલી પરિસ્થિતિની વિચારણામાં બેઠું હતું. એ વખતનો લાલ લાઈ, પકડાયેલા આરે લાઈએને ઘેર પેચો પાંચસો પાંચસો રૂપિયાનો દંડ વસૂલ કરવા પોલીસ પહોંચી ગઈ. બધાના ઘેર માત્ર અંધો જ હતી. પુરૂષવર્ગે કાં તો સરખસમાં અને કાં તો મહાજનની સભામાં ગયો હતો. પુરૂષની રાહ જોવા વિના પોલીસે ઓરડાનાં, પટારાનાં, પેટીઓનાં તાળાં તોડ્યાં અને તેમાંથી જેટલો મળ્યો તેલો માલ ઉપાડ્યો. રસોઈનાં વામણ, મીઠું, મરચું, દાણાદુધી, સીંકાસામાન પણ ઉઠાવી ગયા. આ જ ધો વખત શ્રી નારણભાઈને મોટરમાં આસપાસ આંટા જ માર્યા કરતા હતા અને કોઈ રથળે સિપાઈનાં માથાસો મેળળ બતાવે, તો હમ મારતા હતા.

શ્રી. યુનીલાલ કાપડીયાને ઘેર

હીંબડીના અતિ પ્રિતિક્ષિત વેપારી યુનીલાલ કાપડીયાને ઘેર

કોઈ પુરૂષ નહિ હોવાથી, પોલીસનાં માથાસો પુરૂષને બાંધાવવાની અથવા તાળાંતી ચાવી મંગાવવાની તબયીજ કરતા હતા. હરમિયાન શ્રી. નારણભાઈ. કાપડીયાને ઘેર ત્રણ વખત આવી ગયા અને પોલીસને ન કહેવાનાં વચન કહી હમકાવ્યા અને છેલ્લી વાર ગમે તેમ કરીને તાળું તોડીને માલ લેવા હુકમ આપ્યો. હજાર રૂપિયાના પોલીસનાં માથાસો સમજતા હતા કે આવી રીતે ધરનાં તાળાં તોડી માલ લેવાય નહિ, એ વસ્તુ કાપડીયાને નથી; પરંતુ હીંબડી રાજમના પોલીસ છુપાર. જોવા અમલદારને કાવલાની ક્યાં પડી છે ? આખરે શ્રી. નારણભાઈ હરમિયાનથી પોલીસોએ તાળું તોડી અંદર પ્રવેશવા માંડ્યું, ત્યારે શ્રી. કાપડીયાના દીકરાઓની વહુઓએ વચમાં પડી તેમને કહ્યું કે : 'અમારાં શરીર ઉપરથી તમને પાંચસો રૂપિયાનું ધરણું ઉતારી દઈએ છીએ. ધરમાં ન જવ.' પોલીસે એ ધરણું હીલું અને પાછી ફરી. એ જ રીતે પોલીસે યામનલાલની હુશન ઉપર જઈને તાળાં તોડ્યાં અને રાય ફાડી નાંખ્યા અને જેટલો લાઈ શકાય તેટલો માલ હીધો.

અગાંવહાલાંને પાણુ લૂંટમાં

આવી જંગલી રીતે પકડાયેલાઓની મિલકત લૂંટવા ઉપરાંત પોલીસે એ જ ધરમાંથી બાપની, ખંડની, દીકરીની, જેની આવે તેની મિલકત પર મારો ચલાવ્યો; અને લોકોમાં ગભરાટ ફેલાવવા બધા શક્ય પ્રયોગો અજમાવ્યા. અને આ બધું શા માટે ? શ્રી. મણીલાલ મગનલાલ નામના ૧૪ વર્ષના બાળકે રાષ્ટ્રધ્વજ ઉપાડ્યો. યુનીલાલ કાપડીયાનાં સરખસની અવરજા

મળવી, અને બીજા બેએ સરખસમાં લાગ લીધી, એ ગુંદા માટે. મુલકોના આ કાર્યને રાત્રે ગુંદામાં ગથી એ ગુંદા ખદક પ્રગટે દબાવવા પ્રગટમન શરૂ કર્યું. આમાં ન કાવડેસર કામ લેવાયું, ન ન્યાયના નિયમો જળવાયા; અર્થ જઠાંગીરી હુકમે, જંગલી રીતે અને સાતમી સદીની યાદ આપે તેવા પ્રકારે થયું. દેશી રાત્રનામાં, તેમાં જે લીંગડીમાં બીજી આશા પણ શા રખાય !

દયારામ ગણેશજીને તમાચો

પોલીસે અશ્વતેલી લૂંટ અને પેશ્વા ચારે લાઇઓ ઉપર જખરહતીથી દળજી દળાવના ગુજરાતે અત્યાચારની ઘટના મહાજનના મજબુયામાં આવતાં મહાજન ઉઠી ઉઠ્યું. શ્રી જીવદેવદલાઈ લગડીવાળા અને નગરશેઠની આગેવાની નીચે મહાજન યુવરાજ પાસે જવા નીકળ્યું. પણ આજે યુવરાજે મનખાતરને વિસાધું હતું. જેમને મજબામાં મીનીટની પણ ટીક ન સંભવે એવા આ અશ્વતી પ્રગળતોને અડધો કલાક પહેલાં ચોક્કા ઉપર ઉભેલા લાડીધારી પોલીસોએ અટકાવી રાખ્યા અને પછી મુશાકનતી પ્રથમ મીનીટ જ યુવરાજે સત્તાનું પ્રદર્શન કર્યું. 'મેં જે કર્યું છે તે હું ફેરવવાનો નથી. શ. પૃ. ૫૦-૫૦૦ રોકડા ભરી જાઓ. તે સિવાય પકડેલાને છોડાવવાનો બીજો માર્ગ નથી.' યુવરાજનો આ જવાબ સાંભળી રાત્રના ખેરજ દયારામ ગણેશજી ખોલ્યા કે 'નામદાર મુદ્દાવિદ યુવરાજ સાહેબ,..... દયારામ આમ 'વિનતિ' ગુમરી રહ્યા હતા, ત્યાં યુવરાજે શિરપાથ આપ્યો: 'you talk rubbish, go away'!-ફેંકી દેવા જેવી વાતો છોડો, ચાલ્યા જવ.' દયારામ ચુપ બન્યા. આટલું

બન્યા પછી મહાજન છીડી ગયું. પછી મહાજને આ બધી પરિસ્થિતિ સમજાવનારો એક તાર આશુ મુકામે ખેડેલા ૧૬ ઠાકોર સાહેબને કર્યો, અને કેટલાક યુવકો જેવ પાસે જઈને બેઠા. સમાધાનના વાયરો

મહાજનના અપમાનનો આ દુઃખદ બનાવ ખતી મયો તે જ વખતે વઢવાણ કેમ્પમાંથી મોટર દ્વારા શ્રી. અમૃતલાલ જીવરાજ વડીલ, વઢવાણવાળા શ્રી. તલકશી દોશી વગેરે આવ્યા અને તે સીધા યુવરાજ પાસે ગયા. તેમણે યુવરાજને આ બધી ગેર-કાયદેસરની અને મુખાઈભરી જઠાંગીરી છોડી દેવા સમજાવ્યા. બીજા બાજુ ગામમાં એક પડદાવાળી મોટર પણ ફરતી હતી. સોંકા માને કે કે આ મોટરમાં મહુમ દરખાસ્તી જશવંતસિંહજીનાં વિધવા રાણી હતી. વઢવાણ તે કેમ્પના વકીલો ત્યારે યુવરાજને સમ-જાવતા હતા તે વખતે જ ઉપર કલાં તે રાણીસાહેબે પણ યુવરાજને કહેવરાવ્યું કે 'આ રાત્ર મહાજનને લીધે જ, અને એને માટે જ છે.' આ બધા પછી યુવરાજે પકડેલા ચારે યુવકોને છોડી મુક્યા તે તેમને ત્યાં લૂંટ કરી લીધેલો માલ પરત માંપવા હુકમ કર્યો. આ હુકમનો અમલ થયો અને વકીલર સાગ્યું કે લીંગડી ઉપર ઝડપી રહેલું વિનાશનું વાદળ વિખરાયું.

મહાજનની નવી રચના

જુથવારનો જુલમકાંડ ખતી ગયા પછી અને તેની કહેવાતી સમાધાની થયા પછી જુથવારે રાતના મહાજન સમરતની લીંગડીમાં વસતી તમામ કોમેતી એક સલા પંજરાપોળમાં મળી. આ સલામાં તમામ જ્ઞાતિઓના પ્રતિનિધિત્વવાળી મહાજનની એક કાર્યવાહક સમિતિ ચૂંટવાનું કાર્ય કરવાનું હતું. પણ મહાજન

પોતાનું કામકાજ શરૂ કરે તે પહેલાં તો રાજ્યના નોકરોએ-
પોલીસોએ આ સભામાં હુસવા ધાંધલ કરવા માંડ્યું. પરંતુ
પાંજરાપોળનું મકાન ખાનગી હોઇ તેઓ મકાનમાં હુસવામાં
ફાવ્યા નહિ. છેવટ આશુનાં ઓરડાં અને ઝાડ ઉપર ચઢીને
પોલીસો બેઠા અને તેમ કરીને તેમણે મહાજનનું કામકાજ
સાંભળ્યું. છેવટ આ સભા તો શાંતિથી પૂરી થઇ. મહાજને દરેક
કોમોના પ્રતિનિધિત્વવાળી એક સમિતિ નીમી અને તેના હાથમાં
મહાજનનો તમામ વહીવટ મૂક્યો; તેમજ પાંજરાપોળનું કામ-
કાજ ને હિસાબ વગેરે ભેવાને હક્ક પ્રમળજનને છે એવું વધારે
સ્પષ્ટતાથી જાહેર કર્યું.

યુવરાજની દમદારી

હુવવાર આમ પસાર થયો. શાંતિ થઇ જશે એમ સૌ
કોઇને લાગતું હતું. પણ ગુરૂવારે સવારે વળી પાછું વાતાવરણ
બદલ્યું. યુવરાજે તમામ જાતિઓના આગેવાનોને પોતાની પાસે
બોલાવ્યા અને તેમને જણાવ્યું કે ‘મહાજનના બંધારણ માટે
મારી પાસે ઘણી અરજીઓ આવી છે, એટલે તેના બંધારણનો
એક ખરડો મેં તૈયાર કર્યો છે.’ આમ કહીને તેમણે તે
ખરડો વાંચ્યો. આ ખરડામાં મહાજનના સભ્યો તરીકે
૧૯ જાતિમાંથી કુલ ૬૫ સભ્યોને પોતે નીમેના. આ ૬૫
સભ્યોમાં રાજ્યના જવાબદાર એવા લગભગ તમામ અમલદારોનાં
નામ મુકાઇ ગયાં હતાં અને આ યોજનામાં એક એવી ખાંચ
મુકવામાં આવી હતી કે મહાજનમાં ૧૯ જાતિના ૬૫ સભ્યો
બેસે, પણ મત આપવામાં તો કામવાર મત ૧ પ્રમાણે ગણી
કામમાં ૧૯ મત લેવાય. આ યોજનાના ઉંડાણમાં કયું તત્વ

મુકવાનું હતું તે આજે પ્રત્યેક લાંબીવાસી જાણે છે, એટલે
એની ચર્ચા કરવી નિર્મર્થક છે.

મહાજનનો નિર્ભય જવાબ

આ ખરડો વાંચાઇ રહ્યા બાદ ચર્ચા શરૂ થઇ. આ ચર્ચા
વખતે વલ્લિક આગેવાનોએ જણાવ્યું કે ‘આ બંધારણ ધડપું
છે, તેમાં તમે જે પ્રતિનિધિઓને મુક્યા છે તે અહીં હાજર નથી.
વળી જે કામના પ્રતિનિધિઓની આમાં નીમણુંક કરવામાં આવે
તે જાતિનાં માણસોને ખૂબજું બેઇએ. આવી સ્થિતિ હોવાથી
અમે વિચાર કરીને, જાતિઓને પૂછીને અને રાજ્યે જેને નીમ્યા
છે અને જે અત્યારે હાજર નથી તે લાઇઓને પૂછીને આ
બંધારણ સંબંધમાં જવાબ આપીશું.’ વલ્લિક આગેવાનોનો આ
જવાબ સાંભળી યુવરાજે ફરમાવ્યું કે ‘ના એ ન આવે. આનો
જવાબ તમારે અત્યારે ને અત્યારે જ આપવો પડશે.’ આમ
કહી યુવરાજે પોતાના મંત્રીધરને હુકમ કર્યો કે ‘આ લોહિા તો
આવા જવાબ આપી છટકી જવા માગે છે. આપણે તો કાલે ને
કાલે મહાજનના આ નવા બંધારણનો ખરડો બહાર પાડી
દેવો.’ આ સાંભળી વલ્લિક આગેવાનો ઉઠ્યા. એ વખતે ફરીથી
યુવરાજે તેમને મહાજન-સંસ્થાના આ નવા બંધારણ સંબંધમાં
વ્યક્તિગત અભિપ્રાય માગ્યો. આના જવાબમાં શેડીઆઓએ
કહ્યું કે ‘આ નવા બંધારણથી અમને લાગે છે કે તમને અમા-
રામાં વિશ્વાસ નથી.’ આ સાંભળી યુવરાજ ઉચ્ચાર્યો : ‘હા,
વ્યક્તિગત નહિ; પણ વાણીયાઓમાં મને ઓછો વિશ્વાસ છે.
અને એટલે જ તેમના ઉપર હું અંકુશ મુકવા માગું છું.’
યુવરાજની નિર્ભય વાણી સાંભળીને શેડીઆઓ ત્યાંથી દૂર થયા.

યુવાનમૃત્યુની કાલકા.

પછી પાછળ યુવરાજની કાલકા કરે તેવા 'આગેવાનો' ખાફી રહ્યા. યુવરાજે તેમનો અભિપ્રાય માગ્યો. એટલે (૧) રાજ્યના દવાખાનાના દાકતર મી. દેશવભાઈ દેવે (૨) રાજ્ય ખીલ્ડીશ સુપરિ. મી. પ્રેમજી પટેલ અને (૩) રાજ્યના કૃષિપાત્ર મી. દવારામ ગણેશજી એ ત્રણ ગૃહસ્થો હિલા થયા અને તેમણે સિર નમાવ્યું : 'આપુ, આ તો ભારે સરસ બધારણુ થયું છે. પાંચે વર્ષમાં તો આનાં એવાં ફળ આવશે કે એમાંથી 'પ્રજા પ્રતિનિધિ મંડળ' બહુ સહેલાઈથી ઉત્પન્ન થશે અને પ્રજા સુખી બની જવાની.' આમ આ નાટક પૂરું થયું. ખરી વાત તો એ છે કે લીંબડીનું મધ્યમ મહાજન યુવરાજની આપખુદીને અવરોધે છે એ યુવરાજને ખૂંચે છે અને એટલા સાફ આ માતખર મહાજન-સંસ્થાને તોડી પાડી તેના સ્થાને પોતાના કાલકાઓને મોઢવી દમ લીંબડીમાં 'રામરાજ્ય' પ્રવર્તે છે એવો ઢોલ બજાવનારી એક મંડળી ઉત્પન્ન કરવાની માત્ર બાક બેસાઈ રહી છે.

એએટનો ખાસ વધારો

ગુરુવારે આટલી હડાત બન્યા પછી શુક્રવારે સવારે રાજ્યે એએટનો ખાસ વધારો જાહેર પાડ્યો અને તેમાં યુવરાજે ચોક્કસ આજ કુંઘી આલી આવતી મહાજન સંસ્થાને દફનાવી તેની જગ્યાએ રાજ્યને અનુકૂળ મહાજન-સંસ્થા સ્થાપનાઈ નહીં બધારણુ મક્ક થયું. આ બધારણુ હાથમાં આવતાં જ સ્થાપક-વાસી અને મર્તિપૂજક જૈન ભાષણો એકઠા મળ્યા અને તેમાં ખુબ ચિચારણુ કરી નીચેના ઉશવો કર્યા:

(૧) આ સાથેનું નિવેદન (આ નિવેદન આ સાથે અન્યત્ર પ્રસિદ્ધ થયું છે) રાજ્યને મેક્કલું અને કોઈ પણ જૈને નવી મહાજન સંસ્થામાં જવું જ નહિ.

ત્રણ શિક્ષણ-સંસ્થાઓ બંધ

(૨) આવી અશાન્તિના વખતે જ્યારે નાનાં બાળકોને પણ 'કન્નાલાલ ગ્રીન્દાપાદ' બેસવા માટે ટોકરવામાં આવે છે, ત્યારે આપણે આપણાં બાળકોને પણ સાચવી શકીએ તેમ નથી, વળી આપણાં બાળકોને દશ દશ રૂપિયા દંડ કરવામાં આવેલ છે, જેના કારણે તેઓ નિશાળે જતા નથી, અને નિશાળના દરવાજા કાઢીધારી પોલીસો હિલા રહે છે, ત્યારે બોર્ડીંગના વિદ્યાર્થીઓને સાચવવા તે આપણે માટે અતિ જોખમી કાર્ય છે. માટે અત્યારે બંને બોર્ડીંગો તદ્દન બંધ કરી દેવી-આગળ ઉપર વાતાવરણમાં ફેરફાર થયે બીજો નિર્ણય થતાં સુધી.

(૩) આ વર્ષે કોઈ પણ જાતના ધાર્મિક જમણુવારો કરવા નહિ.

આમ જૈન સમાજે આ કરાંવા કરી પોતાનું નિવેદન રાજ્યને આપી, પોતાની બંને બોર્ડીંગોને તાળાં માર્યા; અને તે ઉપરાંત સ્વ. શ્રી મૂળચંદ લગડીવાળાના સુપુત્રો તરફથી ચાલતું કાલિયાવાડમાં અજોડ એવું કન્નાવિદ્યાલય પણ બંધ કરવામાં આવ્યું; કેમકે આ વિદ્યાલયની બાળાઓ સરકારી વગેરેમાં ભાગ લે છે તેથી તે બાળાઓને હેરાન કરવાની તરફીય પોલીસ કરી રહેલ છે. આમ લીંબડીની શાભાફ કેળવણી સંસ્થાઓને તાળાં મસાયાં છે.

રાજરત્નની નીંદર ચાલુ

ઉપર પ્રમાણે ગુ વારનો ખતાબ ખતી ગયા ખાદ યુવરાજે વળી એક નવો પાસો ફેંક્યો. રાજરત્ન શ્રી ઉગરચંદ્રભાઈને એક અમલદાર દ્વારા પોતાની પાસે બોલાવ્યા. પશુ શ્રી. ઉગર-ચંદ્રભાઈની તખ્તીયત સારી નહિ હોવાથી તે યુવરાજ પાસે જઈ શક્યા નહિ. એટલે યુવરાજે ફરી અમલદારને તેમની પાસે મોકલી કહેવરાવ્યું કે: 'આવતી કાલે શનિવારે નવી મહાજન સંસ્થા ખુલ્લી મૂકવાની ક્રિયા યુવરાજ કરશે તે સભાનું પ્રમુખસ્થાન આપ ચો.' આ શબ્દો સાંભળી વિનમ્ર અને અતિ સહનશીલ એવા શ્રી. ઉગરચંદ્રભાઈનું અંતઃકરણ વલોવાઈ ગયું. હીંબડીની હાલતી પરાપૂર્વથી ચાલી આવતી અને રાજ્ય તથા પ્રજાની મુંઢર સેવા કરી રહેલી મહાજન સંસ્થાને દફનાવવાના ફૂર નિંદ્રા કાર્યનો હાથો ખનાવવાની અધમ પ્રવૃત્તિમાં મોખરે ઉભાવાનું કહેલું યુવરાજ પોતાને મોકલાવે છે, એ વસ્તુ સમજી જઈ શ્રી. ઉગરચંદ્રભાઈએ આ સંદેશો ભાવનાર અમલદારને અતિ સ્પષ્ટતાપૂર્વક ના સંભળાવી દીધી. શ્રી. ઉગરચંદ્રભાઈના જવાબ આ અર્થનો હતો: 'માતાના અંધ:પાતમાં પુત્રની ભાગ-દારી ન હોય!'

નવી મહાજન-સંસ્થા ખુલ્લી મૂકવાની ક્રિયા અંધ

પછી શનિવારનું સવાર પાંચ, અગીયાર વાગ્યે યુવરાજે ધડેલા નવા મહાજનની સભા મળી. વશિક આગેવાનોએ તો પોતાનો અભિપ્રાય યુવરાજને કાખી મોકલેલો. એટલે તેમાંનો કોઈ આ સભામાં હાજર ન હતો. 'નવા મહાજન'ના 'સભ્યો' ઉત્સુકતાથી સભાનો વિધિ જોવા અતિ ઉત્સુક અને ગોઠવાઈ

રહ્યા હતા. પશુ યુવરાજ ખીલજ ઉપાધિમાં પડ્યા હતા. તેમણે વશી આગેવાનોને તોડાવ્યા. એ કલાક ચર્ચા ચાલી, આ વખતે વશિક આગેવાનોએ રાજ્યની ભૂટણ અને ખૂદમતીતીથી માંહીને તે છેલ્લા સરખસ ને પકડાપકડી ને પોલીસની હેવાનીયત કુચીના ખનાવો કહી રાજ્યની ખૂરી નીતિની ઝાટકણી કાઢી અને મહા-જનના કામમાં રાજ્યને વચ્ચે પડ્યા કશો યે જરૂર નથી, જેમ કરવા રાજ્યને કશો યે હક્ક પશુ નથી તેમ સ્પષ્ટ રીતે સુણાવ્યું. વશિક આગેવાનો અને યુવરાજ વચ્ચે જ્યારે આ ગરમાગરમ ચર્ચા થતી હતી ત્યારે પેલું 'નવું મહાજન' પાસેના હોલમાં હવા ખાતું હતું. છેવટ ત્રણ કલાક વાટાઘાટ ચાલ્યા ખાદ ત્રણ દિવસ 'નવી મહાજન સંસ્થા' 'મુલ્તબી' રાખ્યાનું જાહેર કરી યુવરાજ ઉઠ્યા. આમ હીંબડીનો ભાવિ રાજ પોતાના હાથે, એક પછી એક ગભીર ભૂલો કરી, પ્રજાને હાંધેડી રાજ્યસંસ્થાના પાયામાં કામો પારો ભરી રહ્યો છે.

હાઇ સ્કુલ પોલીસના કબજામાં

હવે છેલ્લી વાત હીંબડીના સરસ્વતી મંજિરીની-યુવરાજે થોડા દિવસ પહેલાં ખોડીંગના કાર્યાવાહકને ખોલાવી કુકમ કરેલો કે 'જો ખોડીંગના વિદ્યાર્થીઓ સભાઓ અને સરખસોમાં ભાગ લેશે તે ખોડીંગને અમે તાળાં મારીશું.' આ વાતચીત પછી ગયા મંગળવારે પેલા ચાર મુલકોને પોલીસે પકડ્યા ત્યારે ગામના ૧૬૫ વિદ્યાર્થીઓ શાળામાં ગયેલા નહિ. જો કે બન્ને જૈન ખોડીંગના વિદ્યાર્થીઓ તો શાળામાં ગયેલા. વળતે દિવસ પેલા ૧૬૫ વિદ્યાર્થીઓ હાઇ સ્કુલમાં ગયા ત્યારે હેડમાસ્ટર મી. પંડ્યાએ જે ૧૬૫ ખાળકોના દબ દશ રૂ. દંડ કર્યા. તેમજ આ

હાઇ સ્કૂલ આગળ ૧૦ લાઈવારી પોલીસનો ખડો પહેરો
ગોઠાવેલો. પરિણામે સ્થાનભંગ કરનારા હેડમાસ્ટરના
પગલાના વિરોધ તરીકે ૧૬૫ વિદ્યાર્થીઓએ શાળા
ખોડી શાળામાંથી બહાર નીકળી એ વિદ્યાર્થીઓ સરખસ રૂપે
ગામમાં ફર્યા. બીજી માસુ બન્યા બેન બોર્ડિંગના કાર્ડવાહકાએ
અશાન્ત વાતાવરણને લીધે બંને બોર્ડિંગો બંધ કરી છે અને
અહીં સ્થિતિ ન સુધરે તો બીજો કોષ રથને બાળકો માટે
બોર્ડિંગો ઉઘાડવાની તબવીજ કરવા માંડી છે તેમજ લીબડીના
નાક સમી 'મુળઅંક છવરાજ કન્યા વિદ્યાલય' અને 'હરખચંદ
ઝરેર કન્યાશાળા' નામની બે કન્યા કેળવણી મંસ્થાઓ
બાલતી હતી તેને પણ કાર્યવાહકાએ તાળાં માર્યાં છે. આ બંને
શાળાઓની બાળાઓ સહાઓ ને સરખસોમાં ભાગ દે છે તેની
સામે પોલીસ ફરડી નજરથી બુએ છે, તેના વિરોધ તરીકે આ
પગલું લેવાયું છે. આમ આજે લીબડીમાં સરસવતી મંદિરોને
તાળાં વસાયાં છે તે લાહીવારી પોલીસોને હાઇ સ્કૂલનો કબજો
લોંપાયો છે.

આબરૂદાર ગૃહસ્થો ગામ છોડે છે

શાળાઓની ઉપર મુજબ સ્થિતિ થઈ છે, બ્યારે બીજી
બાબુ ગામના સુધી ને શ્રીમંત તેમજ આબરૂદાર શહેરીઓમાં
મોટો અસંતોષ ફેલાયો છે. કેટલાક ગૃહસ્થો પોતાની માલમતા
સુરક્ષિત રથને ખસેડવા માંડ્યા છે અને ઘણાએ તો બીજો જગ
વસવાનો નિર્વાહ કર્યો પણ છે. આમ લીબડીમાંથી સારા સારા

આસામીઓ લીબડીના યુવરાજના સ્વગંઢી ને તરંગી અમલથી
કંટાળી અને લીબડીના પોલીસ રાજ્યથી ત્રાસી બીજો રથને
આજ્યા બંધ છે. આવી ગંભીર પરિસ્થિતિ ઉભી થઈ હોવા છતાં
અમલવાનોના ઉન્નાદને બોટ ન આવી હોય એમ લાગે છે.
તેઓ બેલતા સંભળાય છે કે : 'વાણીયાઓ કાવતરે રચે છે.
તેઓ ભલે ચાહ્યા બંધ, તેમનાં મકાન સાથે લઈ જવાના છે ?'
એટલે કે અમલદારોને હજી કંઈ કંઈ કાઢ લાગે છે !

લીબડીની પ્રજાને

રવિવાર (તા ૧૩-૬-૭૦) સુધીની આ પરિસ્થિતિ છે.
લીબડીના વૃદ્ધ કારોર સાહેબના જીવનના સંબાકાળે તેમના
યુવરાજ અને પાસવાન અમલદારોએ લીબડીનું નામ કાઢિયાવાડના
ઈતિહાસમાં કાળા અક્ષરોએ નોંધાય એવાં કૃત્યો કરવા માંડ્યા
છે. આ કૃત્ય-પરંપરાનો અંત એક જ માગે આવી શકશે અને
તે એ કે લીબડીની બહાર પ્રજાએ પોતાનું જંબેરાત જગતના
બોક્કમાં ખડું કરવું પડશે; લીબડીના પ્રત્યેક યુવાને અને યુવ-
તીએ, પ્રત્યેક શહેરીએ પોતાના શહેરી હક્કોની અને સ્વમાનની
રક્ષા કરવા છેલ્લી કોટિના જૂદાં જરસ કરવા તૈયાર થવું
પડશે. આજે લીબડીનો પ્રજા-વર્ગ જે બળ બતાવી રહ્યો છે
લીબડીનું મહાજન જે હંડી તાકાત બતાવી રહ્યું છે તેથી રાજ-
મરેસના સનાંધ માનવીઓનું સનાંધેન ઉતરી જ રહ્યું છે. એ
ધેન પૂરેપૂરું ઉતારવું ગમે છે. લીબડીની પ્રજા છેવટ સુધી એ
તાકાત બતાવે! પ્રજા સર્વને સહાયકિ પ્રેરે !

મહાજનને તોડવાના યુવરાજના દાવ

[આગળ અપાયેલા ગદ્યવાક્યમાં એક વાત સ્પષ્ટ તરી આવે છે : અને તે એ કે યુવરાજ લીંબડીના સમર્થ મહાજનને તોડી પાડવા અને ૪ જૂઠા જૂઠા પાસાઓ નાંખી રહ્યા છે. (૧) તેમણે પહેલા જાવ, પેતા તરફથી મહાજન સામેની એક અરજ ઉઠાવી કરી, તેના ઉપર જૂઠી જૂઠી જ્ઞાતિઓના આગેવાનોની સહીઓ લેવાનો ફેંક્યો. પરંતુ જ્ઞાતિના આગેવાનોએ સહી આપવા ના પાડી, પોતાને મહાજન સામે કંઈ કહેવાનું નથી એમ સ્પષ્ટ કહ્યું. પરંતુ યુવરાજને તો, એ બધા પછી પણ, પેલી અરજ ઉપર સહીઓ જ લેઈતી હતી. એટલે તેણે પોલીસોને દોડાવીને સહીઓ મેળવી. એ અરજ 'રાજ્યે ઘડેલી અરજ' એ મથાળા નીચે આ નીચે આપવામાં આવે છે. (૨) આ અરજને આધારે યુવરાજે ગેઝેટનો આસ વધારો બહાર પાડી નવું મહાજન નીચું. એ હુકમ 'રાજ્યનો હુકમ' એ મથાળા નીચે આ નીચે આપવામાં આવે છે. (૩) યુવરાજની આ બહાનુંગરી સામે પ્રજાના નવ આગેવાનોએ સચેટ ભાષામાં સખા વિરોધ બહાર કઢ્યો છે. એ વિરોધપત્ર 'પ્રજાશ્રીય વિરોધ' એ મથાળા નીચે આ નીચે આપવામાં આવે છે.]

(૧)

રાજ્યે ઘડેલી અરજ

નેઃ નામદાર ખુદાવિંદ યુવરાજશ્રીની હજુરમાં, લીંબડી.

અમે નીચે સહીઓ કરનાર લીંબડીની.....જાતિના અગ્રેસરોની તસવીરોને અરજ એ છે જે હાલ કેટલાએક વખત થયાં તળપદ લીંબડીમાં મહાજનના નામે વસુક કામ તરફથી રાજદારી ચળવળ કરવામાં આવે છે, તેમાં, તથા બીજી કેટલીક પ્રવૃત્તિઓમાં, મહાજનના નામે જે કાંઈ હિંમત ધાય છે તે ગેરવાળખી છે, કારણ કે મહાજનના નામે થતી પ્રવૃત્તિમાં દરેક કામના આગેવાનની સંમતિ લેઈએ અને જે જે કામમાં તેવી સહુ જાતિની સંમતિ ન હોય તે તે કાર્ય લીંબડીની પ્રજા-મહાજન તરફથી થવાનું ગણી શકાય નહિ.

હાલમાં વાસુકે જાતિના ગદરથી કેટલીક ચળવળો કરે છે અને તેને મહાજન તરફથી ચળવળ થતી હોવાનું સ્વરૂપ આપે

છે, જ્યારે વસ્તુતઃ એક જ જાતિની સંસ્કૃતિથી તેવાં કાર્યો કરવામાં આવે છે. આ પરિસ્થિતિ સામે સ્પષ્ટ અને આગ્રહપૂર્વક વાંધો અમે બહાર ન કરીએ, તો પરિણામે બીજી સર્વ જાતિની વર્તણૂક વિશે ખોટો ખ્યાલ બંધાઈ તેમને કંઈક સ્થિતિમાં મુકવાનો પ્રસંગ પ્રાપ્ત થવા સંભવ છે. તદઉપરાંત આવી ચળવળ બીજી જાતિ પોતાની આર્થિક તથા બીજી રીતે ધણી જ નુકસાનકારક માને છે, જેથી અરજ કરવાની કે જ્યારે જ્યારે આવી રીતે મહાજન એટલે લીંબડીની પ્રજા સમસ્તના નામથી કાંઈ પણ ચળવળ અગર અરજ હુલાલ કરવાનો હોય ત્યારે સર્વે જાતિના આગેવાનોને બોલાવી સંમત મેળવવું. સિવાય કાંઈપણ હિંમત ધાવે પછી કોઈએ જાતિ તરફથી ધાય નહિ એવા બંદોબસ્ત થવા નમ્ર અરજ છે.

ઉપર અરજ કર્યા મુજબ મહાજન શબ્દમાં લીંબડીની સમગ્ર પ્રજાને સમાવેશ ધાય તેવી બાબત સ્પષ્ટ રીતે નક્કી થવા

અરજ છે. અને મહાજનનાં નામે જે સંસ્થાઓના વહીવટ થતો હોય તેમાં ઉપર મુજબ દરેક જાતિ તરફથી નક્કી થયેલ આશી-વાનોને પ્રતિનિધિત્વ મળે તેવો બંદોબસ્ત કરાવી આપવા નક્કી વિનંતિ છે.

(૨)

રાજ્યનો હુકમ

લીમડી, તા. ૧૦મી જુલાઈ, સને ૧૯૩૦

હ. હુ. નં. ૩૮

લીમડી શહેરમાં વસતી કેટલીક કોમોએ રજૂ તથા સંખિત રાજ્યને એવી અરજ કરેલી છે કે સાક્ષમાં લીમડીના મહાજન સમસ્તના નામથી કેટલીક પ્રવૃત્તિઓ કરવામાં આવે છે કે જેની સાથે તેઓની જાતિઓ સંમત નથી. જેવી જાતિઓએ તેટલા માટે મહાજન સભાની આપ્તવા નક્કી કરાવવા તથા એક જવાબદાર તથા સત્તાવાર મંડળ સ્થાપિત કરવા માટે માગણી કરેલી છે કે જે મંડળ ભવિષ્યમાં જરૂર પડે ત્યારે મહાજન સમસ્તના નામથી તમામ કામકાજ કરી શકે.

રાજ્યને પણ જણાયું છે કે આવું જવાબદાર મંડળ સ્થાપાય તો સામાન્ય લોકહિત વધારે સમ્ભવશે. તેથી નીચે મુજબનું બંધારણ કરવામાં આવે છે. લીમડી મહાજન સમસ્ત એ શબ્દમાં લીમડી શહેરમાં વસતા દરેક યોગ્ય વયના પુરૂષને સમાવેશ થાય છે પરંતુ તેવા દરેક શહેરીની સાથે વ્યક્તિગત કામ લેવાનું અસંબંધિત હોઈને આખા મહાજન તરફથી તથા મહાજનના નામથી કામ કરવા માટે તેમજ સત્તાવાર પોતાનો અવાજ બહાર

પાડવ માટે આ સાથેજ લીમડ મુજબની ૧૬ જાતિઓના પ્રતિનિધિઓને લીમડી મહાજન સમસ્તના “મહાજન મંડળ” તરીકે નીમવામાં આવે છે. મહાજન મંડળની સભાઓમાં દરેક પ્રતિનિધિને ચર્ચા કરવાનો તથા પોતાના વિચારો રજૂ કરવાનો હક્ક રહેશે. પરંતુ મત (વોટ) આપવામાં જાતિવાર એકમત ગણાશે એટલે કે આ સાથેના લીમડમાંની ૧૬ જાતિઓના ૧૬ મત જુલ ગણાશે; અને “મહાજન મંડળ”ની પ્રત્યેક સભામાં ૧૦ જાતિઓ આજામાં આજી જે તરફ મત આપશે તે હરાવ પસાર થયેશે ગણાશે. અમુક જાતિના પ્રતિનિધિઓમાં અદરોઅદર મતભેદ થાય તો તે પ્રતિનિધિઓની બહુમતીવાળો હરાવ તે તે જાતિનો મત ગણાશે. અમુક જાતિના પ્રતિનિધિઓમાં સરખા મત બે બાબુ પડે તો તે જાતિનો મત રદ થયેલો ગણાશે.

મહાજનમંડળના બધા સભ્યોની સભા વખતો વખત મોસાવવાનું અગવડતા ભરેલું થાય તેટલા માટે જાતિવાર એકેક સભ્યની બેઠકો એક “કાર્યવાહક કમીટી”ની ચૂંટણી મહાજન મંડળે કરવી, એટલે કે પ્રત્યેક જાતિના મહાજનમંડળના સભ્યોએ પોતાની જાતિ તરફનો કાર્યવાહક કમિટિનો એક સભ્ય ચૂંટી કાઢવો. આ પ્રકારની કાર્યવાહક કમિટિ મહાજનમંડળની બધા સ્થાપક કમિટિ ગણાશે, તથા મહાજનમંડળની બહાલી મેળવીને અગર બહાલીની શરતે મહાજનના નામથી તમામ કામકાજ કરી શકશે. મહાજનમંડળે એકમ થઈને પોતાનો કાયમી પ્રમુખ તથા સેક્રેટરી ચૂંટી કાઢવા અને તેવા ચૂંટાયેલા પ્રમુખ તથા સેક્રેટરી હોદ્દાની રૂએ કાર્યવાહક કમીટીના પ્રમુખ તથા સેક્રેટરી ગણાશે. કોઈ પણ બરિયાત અગર તુરત કરવાનું

ને ઉપસ્થિત થાય તો કાર્યવાહક કમીટી મહાજન મંડળની બહાલી મળતાં પહેલાં કરી શકશે તથા રાજ્યમાં મહાજન તરીકે અરજ કરી શકશે.

રાજ્યમાં કોષ્ટ પશુ અરજ કરવાની હોય ત્યારે બની શકે ત્યાં સુધી બધી જાતિઓના પ્રતિનિધિઓને હાજર રખાવવા યત્ન કરવો. પરંતુ કોષ્ટ સંજોગોમાં ન બની શકે તો જાતિઓની બહુમતિનું પ્રમાણ જળવાય તેટલા સભ્યોની એટલે ઓછામાં ઓછા દશ જાતિઓની અવસ્ય હાજરી તેવે વખતે હોવા જોઈએ.

લીંબડી શહેરમાં હડતાળ અગર પાખી પાડવાનો ડરાવ મહાજનની કાર્યવાહક સમિતિની બહુમતીથી કરવો એટલે કે આ સાથેના લીસ્ટ મુજબની જાતિઓની બહુમતીથી થયેલ હશે તો જ તે કાયદેસર હડતાળ અગર પાખી ગણાશે. હિન્દુ, મુસલમાન અગર જૈન કોમના ધાર્મિક તહેવારોની પાખીઓ પાડવા માટે તથા મહાજનના ફંડમાં અમુક રકમ આપનારના સ્મરણાર્થે પાખીઓ પાડવા માટેના ખારાધોરણ મહાજન મંડળે નવેસરથી પસાર કરવા.

આ સાથેના લીસ્ટ મુજબની જાતિઓ પૈકી ઓછામાં એકી ૩ તથા જાતિના પ્રતિનિધિઓ અથવા તો કાર્યવાહક સમિતિના ૪ સભ્યોની હેખિત માગણી રજૂ થાય તે વખતે સેક્રેટરીએ મહાજન મંડળ અથવા કાર્યવાહક સમિતિની અનુક્રમે મીટીંગ બોલાવવી તે દરજ્જામાં ગણાશે.

મહાજન મંડળનું તથા કાર્યવાહક કમિટિનું કામકાજ ખસાખસ મહાલેવા માટે તથા આ ડરાવનો આશ્રય અમલમાં

લાવવા માટે આ ડરાવના કોષ્ટપશુ લખાણથી વિરુદ્ધ ન હોય તેવા પેટા નિયમો લગવાનો કાર્યવાહક કમિટિને સત્તા રહેશે તથા તેવા પેટાનિયમો મહાજન મંડળમાં પસાર કરાવે તેવા પેટા નિયમોને આ ડરાવના ભાગ તરીકે ગણી તે પ્રમાણે અમલ કરી શકાશે.

તા. ૧૦-૭-૩૦

ત્રિભોવનદાસ જ. રાખ
ફોર મુખ્ય કારભારી, સં. લીંબડી

લીંબડી શહેરના નાતવાર આગેવાન શહેરીઓના નામનું લીસ્ટ

કણધરી	કંસારા
પ્રેમજીભાઈ પટેલ (અમલદાર)	મગન કરશન
હરખા મોતી	ડુંગર બેચર
માધા તાનજી	ત્રિભોવન લાખુ
પરશોત્તમ હરિ	ગરામીઆ
મગન બેચર	રાણાશ્રી નારસિંહજી (અમલદાર)
કુંભાર	માલજીભાઈ મેરજી
પરશ્યા ધના	મેધજીભાઈ જોગારજી
ભવાન ગોવિંદ	ધાંયજી
ખત્રી	હંરજી મકન (આસ્તર)
હયરામ ગણેશજી	બાલક પુલ
દામોદર વાલજી	દેરાવાસી જૈન
ખોજી	મળીલાલ કેતરી
જીવેમજી અલીલાલ	ભવવાનલાલ હરખવંદ
ત્રિમજી નથુ	જનકલાલ ત્રિભોવન

નવમુખ સદેવચંદ
કુમરશી લાલચંદ (સ્ટેડ પેન્ટનર)
પ્રાણીભુ
શિવસાલ કબન
અથવા
હરિસાલ કબન

ટા. કેશવચંદ (અમલદાર) સર્ક-સૂતાર

પદ કેશવરામ ન ગણ લાલચ વિદુષ દરજી

દુર્ગાશંકર આચાર્ય દરજીવન કલ્યાણીજી

ગિરિશંકર કશીરામ દરે વીરજી રામજી

દેવશંકર જગન્નાથ ભટ્ટ જીવજી જસરાજ

જયશંકર કબનસાલ શામજી મેયજી

ધનેશ્વરનાગેશ્વર ભટ્ટ (અમલદાર) ગોવિંદ મુળજી

પ્રાણીજીવન કબનસાલ (અમલદાર) હુદાર-સંપ્રાપ્તિયા

દેવસાલજી જગજીવન (અમલદાર) મોહન ભવાન સંપ્રાપ્તિયા

લારવીડ મારા શામજી હુદાર

જગસાલ લાલ મધુર બુઢા હુદાર

રામ કબન પોરા

મુસલમાન રાત્નઅલી મુલામીયાજી

ભાઈમીયા કાપખાનસાલ જી મહમદઅલી હકીમજી

અલુ પાંચી કમરદીન રાજમાહ

સાલમમાહ જમાદાર (અમલદાર) સતપારા

મોચી લાલજીમાહ કબનસાલ

લાલજી હાયા મોરધન ગયા

નારજી રામજી ગંગારાજ માલજી

મોઠ લાણીઆ રાજ કાતા

મીમનસાલ કબમરી પૂલ નારજી

અથવા સોની

શાન્તિલાલ કબમરી ઓધાલ કુમેર

જગજીવન દયાળ લાલચંદ કુમરશી
ચક્રા હરિભરામ કબચંદ મૂળચંદ
સ્થાનકવાસી જન કુમરશી મુલાખચંદ
મુળસાલ ચત્રજીવન ત્રિભોવનદાસ કબનસાલ

(૩)

પ્રભાકીય વિરોધ

લીંબડી રેરના મહેરમાન કારભારી સાહેબની હુજુરમાં,

જનાપમાં અમે તોચે સહી કરનારની માનપૂર્વક અરજ

એ છે કે:-

(૧) તા. ૧૦-૭-૧૯૭૦નો લીંબડી દરવારી જેઝેડમાં પ્રસિદ્ધ થયેલ ૬ હુ નં. ૬૮નો હવાવ અમે અમારા સંધો પાસે રજૂ કરી તેમણે કરેલ નિર્ણય મુજબ આ અરજ કરીએ છીએ; અને સરકાર હરાવ તેમણે લય અને વિરમયતાની સામગ્રીથી પાંચો છે એમ તેમના તરફથી જાહેર કરીએ છીએ.

(૨) લીંબડી ચકરમાં મહાજન સમરતના નામથી થતી કંઈ કંઈ પ્રવૃત્તિઓમાં, કંઈ કંઈ માનિત અને તેના કયા કયા સભ્યો સંમત નથી એ અમે કોઈ જાણના નથી અને એવી કોઈ કોઈ અરજ કે ફરિયાદ રાજ્યને થયાનું પણ અમારા જાણવામાં નથી. તેમજ તેવી કોઈ અરજ મહાજનને કદી બતાવવામાં આવી નથી. તેમજ કોઈ જાતના કોઈ પણ સભ્યે અહીંની કોઈ પણ પ્રવૃત્તિ સામે હજી લગી વાંધો ઉઠાવ્યા નથી, તેમજ તેના વાંધો મહાજન પાસે જાહેર કરવામાં આવ્યો નથી.

(૩) 'મહાજન' અને 'મહાજન સમરત' એ શબ્દોની વ્યાખ્યા કરવાની કોઈ જરૂર છે નહિ. તે શબ્દનો અર્થ આખી

શીખડીની પ્રજાની જાણમાં છે. તેથી રાજ્યને તે વ્યાખ્યા કરવાની જરૂર નથી.

(૪) મહાજન અને મહાજન સમસ્તતું કામ વર્ષો થયાં નહિ પણ ઉત્તરોત્તર પેઢીયો થયાં અત્યંત પ્રેમથી, સંપથી અને દરેક જાતિના અને તેના દરેક સભ્યના સહકારથી સુંદર રીતે ચાલે છે. અને તેથી આવા મંડળોની નીમણુંક અગર ફેરબદલી વગેરે આજ્ઞામાં રોકેલે દબલગીરી કરવાની કોઈ જાતની જરૂરિયાત નથી અને આવી રીતે કોઈપણ જાતના સંગીન કારણ મિલાવ્ય રોટ તરફથી આવી જૂનાં સંસ્થાઓમાં દરમિયાનગીરી કરવામાં આવે તેથી હાલના જમાનામાં શીખડીના સ્વમાન ધરાવનારા તમામ શહેરીઓની લાગણી સ્વભાવિક રીતે દુઃખાય તેમ આપ સાહેબ પણ કબૂલ કરશો.

(૫) મહાજન તથા જાતિની સંસ્થાઓ સ્વયંજૂ જમાનાઓ થમાં ફક્ત થઈ છે અને તેમાં રોકેલે દરમિયાનગીરી કરવા હક્ક નથી. ઉપર મુજબ હકિકત હોઈ અને જૈન જાતિને આપ સાહેબ તરફથી બહાર પાડામાં આવેલ બંધારણ કબૂલ નથી; અને એવા બંધારણની રૂએ કોઈ પણ કમીટીમાં અમે બેસવા રાજી નથી; એમ અમે આપ સાહેબને માનપૂર્વક જાહેર કરીએ છીએ.

(૬) સદરહુ હરાવમાં નવા બંધારણની રૂએ થયેલા નવા 'મહાજન સમસ્ત'ની સંસ્થાની કાર્યપદ્ધતિ આજ્ઞાત અમે મૂળ હરાવ સામે અમારો વાંધો હોઈ કંઈ સમાધાનના આ અરજીમાં કરતા નથી.

(૭) હડતાલ અને પાખી પાળવા માટેના કાલ જે વસુલખ્યા

કાનૂનો છે તેથી બરાબર કામ ચાલે છે. પાંજરાપોળમાં શ. ૨૦૦ કોઈ સખ્ત મરણ પ્રસંગે મોકલાવે ત્યારે પાંજરાપોળના મુનીમ તરફથી પાખી પાળવાનું કહેવામાં આવે છે બીજા તહેવારોમાં પણ કંઈ કંઈ તારીખે પાખીઓ પાળવી એ નક્કી થયેલ છે. અને તેને માટે કોઈ ધારાઓ લગવાની આવશ્યકતા અમોને કદિ જણાતી નથી, અને હાલના રાષ્ટ્રીય પ્રસંગે સ્વયંસેવકો હડતાલ પાડવા માટે પ્રજાને વિનવે છે અને પ્રજા રાજીખુશીથી તે પ્રમાણે હડતાલ પાડે છે. હડતાલ પ્રજાનો દરેક હક્કમ પોતાની રાજીખુશીથી પાડે છે અને તેમાં કોઈને કોઈ તરફથી દુઃખ પાડવામાં આવતી નથી, અને હડતાલ પાડવા આજ્ઞાતના ધારા બીજા કોઈ રાજ્યમાં કે બ્રિટિશ હિન્દુસ્તાનમાં કોઈ જગ્યાએ હોવાનું અમારી જાણમાં નથી.

૮. છેવટ અમે આપ નામદારને અને નામદાર યુવરાજશ્રીને અમારી વર્ષો થયાં ચાલતી સંસ્થાઓમાં કોઈ જાતની દરમિયાનગીરી નહિ કરવા માનપૂર્વક છતાં પણ આમત્ર સાથે પ્રાર્થના કરીએ છીએ.

(૯) સદરહુ ગેઝેટમાં 'સ્થાનકવાસી' અને 'દિરામરવાસી' જૈન વચ્ચે જે તફાવત બતાવવામાં આવે છે તેવો કોઈ તફાવત અમારી મહાજનની સંસ્થામાં નથી, તે હકિકત અમે આપ નામદારના બાન ઉપર મૂકીએ છીએ.

શીખડી: ૧૨ : ૭ : ૧૯૩૦:

મણિલાલ કેસરીઅંદ
ભગવાનલાલ હરખચંદ
વૃજલાલ ત્રિભોવનદાસ

ચત્રભુજ લહેરચંદ

ત્રિલોચનદાસ છગનદાસ

સુખલાલ ચત્રભુજ શેઠ

જે તા. ૬ ડિપરની સહીઓ ગ્રેડેટમાં જપાયેલા દશ આગેવાનો-

લાલચંદ કુંગરશી

માંથી નવની છે. જે ૩૬ આગેવાનની સહી નથી થઇ, તે

ઉગરચંદ મૂળચંદ

મીલનના પેન્શનર છે. છતાં તે નવા કહેવાતા મહાજનમાં હાજરી

કુંગરશી શુભભચંદ

દેી નથી જ આપવાના.

મુદ્રક : દ. મ. પંડ્યા, મોરારજી મુદ્રણાલય, ગ્રીમ રોડ, રાણપુર. પ્રકાશક : કલ્લસાખા ડેઠારી,

પ્રાન્તિક મંત્રી, અ. હિં. રા. પ્રજાપરિષદ, રાણપુર.

આટલું અવશ્ય કરો

૧. 'સૌરાષ્ટ્ર' બંધ થયું; પરંતુ 'સૌરાષ્ટ્ર મુદ્રણાલય' ચાલે છે. એ ચાલતું રાખવાની પાછળ એક જ ઉદ્દેશ છે : અને તે એ કે 'સૌરાષ્ટ્ર'નું કાર્યવાહક મંડળ, એક જ છાયા નીચે, એક કુટુંબ-સંઘ રૂપે, એકત્ર રહે.
૨. 'સૌરાષ્ટ્ર'ના પ્રત્યેક મિત્ર, શુભેચ્છક અને પ્રેમીને વિનંતિ છે કે તેને પોતાને નાનું મોટું જે કંઈ છાપકામ કરાવવું હોય, તે 'સૌરાષ્ટ્ર'ને જ મોકલે; તેના મિત્ર-મંડળમાંથી જેને કંઈ છાપકામ હોય તે પણ તેની પાસે 'સૌરાષ્ટ્ર'ને જ મોકલાવે.
૩. 'સૌરાષ્ટ્ર' મુદ્રણાલયને માસિક ત્રણ હજારનું છાપકામ ભેઈએ. 'સૌરાષ્ટ્ર'ના દશ હજાર ગ્રાહકો અને એથી અનેકગણા વાચકો અને મિત્રો ધારે તો 'સૌરાષ્ટ્ર'ને એટલું કામ મોકલવું એ આવ સહેલી વાત છે. એ કહેવાની જરૂર નથી કે મુદ્રણકામ બીજા મુદ્રણાલયો કરતાં કીકાયત, છતાં સફાઈદાર અને મુકરર વખતમાં થશે.

‘સૌરાષ્ટ્ર’ના પ્રત્યેક પ્રેમી ‘સૌરાષ્ટ્ર’ને
માટે મુદ્રણ કામ મેળવે અને મોકલે

નિવેદન

‘સૌરાષ્ટ્ર’ બંધ પડ્યા પછી, કાઠિયાવાડમાં જે અંધકાર વ્યાપી છે : અને રાત્રિકાળમાં મહોન્મત બનીને વિહાર કરવામાં માનતા રાજસ્થાની સનાધારોએ સ્થળે સ્થળે કાળો કેર વર્તાવવા માંડ્યો છે. ક્યાં ક્યાં કેવા પ્રમાણમાં ભૂદમ અને દમન ચાલી રહ્યાં છે તેની આજે દુનિયાને બહુ થઈ શકતી નથી.

એ પરિસ્થિતિ લશ્કમાં લઈને, જે જે સ્થળોએથી વિશ્વાસપાત્ર માહિતી મેળવી શકાય તે તે સ્થળોની ઘટનાઓને આલેખતી પુસ્તિકાઓ પ્રગટ કરવાની આથી શરૂઆત કરવામાં આવે છે. પહેલી પુસ્તિકા તરીકે લીંબડીના પોલીસ-રાજને જગત સન્મુખ રજૂ કરવામાં આવે છે.

આ કાર્યને ચલાવવા માટે નાણાંબળ અને વિશ્વાસપાત્ર માહિતી જોઈએ. અત્યારે એથી થોડાના છે કે પુસ્તિકાના લેખાણમાંથી ખર્ચ કાઢવામાં આવે. પરંતુ કદાચ તે યોજના પૂરી પાર ન પડે. એટલે જેમને આ કાર્યની હાથગાંઠી સમજાય તેમને બનતી સહાય મોકલવા વિનંતિ છે. ખીલ્ડું, વિશ્વાસપાત્ર માહિતી માટે દરેક સ્થળના જવાબદાર કાર્યકરોને વિનંતિ છે કે તેઓ માહિતી મોકલે તેમજ અમારા તરફથી પ્રતિનિધિ મોકલવામાં આવે ત્યારે તેને બનતી સહાય કરે.

રાણપુર : કાઠિયાવાડ

૧૪-૬-૩૦ સોમવાર

મહેશભાઈ કોઠારી

પ્રાન્તિક મંત્રી, અખિલ હિન્દ રાજસ્થાન મેલ-પરિષદ

